

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3165

av Allan Widman m.fl. (FP)

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Den verksamhet som finansieras under utgiftsområde 6 kan delas in i fyra grupper: försvar, samhällets krisberedskap, strålsäkerhet samt elsäkerhet.

Vi lever i en säkerhetspolitiskt orolig tid. Den ryska militära aktiviteten i Östersjön ökar och det ryska tonläget mot Sverige och våra grannländer blir allt hårdare. Den ryska ambassaden i Stockholm har beskyllt Sverige för att ligga bakom konflikten i Ukraina och hotar med att ett Nato-medlemskap kommer få allvarliga konsekvenser för svensk del. Rysslands ambassadör i Köpenhamn slår fast att ryska kärnvapen kan riktas mot danska örlogsfartyg. Putin fortsätter att frakta vapen över Ukrainas gräns och vägrar ta avstånd från separatisterna i östra Ukraina.

Under ett årtionde har Ryssland satsat stort på att rusta upp sin krigsmakt. Den ökande repressionen mot det civila samhället under senare år, liksom kränkningarna av t.ex. hbt-personers rättigheter, visar på ett alarmerande sätt att den politiska utvecklingen i landet går åt helt fel håll. Den ökande ryska militära förmågan och brutaliseringen av det ryska ledarskapet i kombination med den pågående försvagningen av demokratiska strukturer är en klar riskfaktor.

Den ryska aggressiviteten nådde en ny gräns då Ryssland i mars 2014 gick in med militär i Ukraina och annekterade Krimhalvön. Det ryska agerandet förklarades med behovet att försvara den ryska minoritetens rättigheter. I själva verket handlade det om att säkra strategiska land- och kustområden och förhindra Ukrainas integration med väst.

Det ryska agerandet strider mot såväl internationell rätt som avtal ingångna av Ryssland. Det ryska agerandet kommer också att få följder för Europas säkerhetspolitik under lång tid framöver. De skäl som Putin angav för inmarschen i Georgien 2008 och Krim 2014 skulle lika väl kunna åberopas för hot mot de baltiska länderna.

Sedan februari 2015 finns ett avtal om eldupphör mellan Ukraina och Ryssland på plats, det så kallade Minskavtalet. Men vapenvilan är mycket skör. Ryssland har nonchalerat omvärldens skarpa uppmaningar att respektera avtalet och dra tillbaka allt stöd från separatisterna. Under sommaren 2015 trappades stridigheterna i Ukraina upp. Konflikten i Ukraina har det senaste året utvecklats till en krigssituation. Detta sker i ett av EU:s grannländer, i Sveriges närhet.

Därutöver har den ryska militära kapaciteten blivit mer offensiv också i vårt närområde. Ryska stridskrafter uppvisar i dag ett mer aggressivt militärt övningsmönster över Östersjön och vi har under år 2014 sett hur den militära aktiviteten i och runt Östersjön ökat. Sverige har upplevt en konstaterad ubåtskränkning. Vårt land, liksom våra nordiska grannländer, har utsatts för upprepade ryska kränkningar i luften och till sjöss. Säpo har också konstaterat att det största underrättelsehotet mot Sverige 2014 kom från Ryssland. Spionaget beskrivs som omfattande och har ökat i samband med Ukrainakrisen.

Säkerheten i vårt närområde, i synnerhet i Östersjön, är kraftigt försämrad. Svensk försvarspolitik måste ställas om. Den nationella dimensionen ska prioriteras. Försvaret av Sverige måste vara Försvarsmaktens huvuduppgift.

För Folkpartiet liberalerna är det givet att försvarsförmågan måste öka för att möta en ny och bistrare verklighet.

Folkpartiet liberalerna har länge betonat Gotlands betydelse för ett effektivt försvar av Sverige. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget menar vi att Gotland har en försvars- och säkerhetspolitisk särställning. Att enbart addera ett mekaniserat kompani till Gotland, i tillägg till det stridsvagnskompani som Folkpartiet liberalerna genomdrev 2009, räcker inte. Det är inte rätt sätt att tillvarata Gotlands strategiska potential. Med långräckviddiga robotvapen på ön kan vi ingripa mot i stort sett allt som rör sig på egentliga Östersjöns yta. Det ger oss möjlighet att med kraft och mycket tidigt möta en motståndare.

Gotland kommer sannolikt att beröras i händelse av en konflikt i vårt närområde. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på ön. Därigenom skulle också potentiella motståndares möjlighet att agera mot Sverige avsevärt försvåras. Remilitariseringen av den mest strategiskt belägna delen av Sverige kan inte vänta. Det

som finns på Gotland när kriget börjar är det som kommer att finnas på Gotland när kriget är slut.

Att placera övertaliga Robot 70 på Gotland representerar en viktig tröskelhöjning för Gotland och försvaret av Sverige. Hemvärnet på Gotland bör tillföras ytterligare eldkraft genom två kompanier med Robot 70 när vapnet avvecklas inom den övriga krigsorganisationen.

Rapporterna om främmande undervattensverksamhet runt Östersjön är frekventa. Hösten 2014 kunde vi också konstatera en kränkning av våra inre vatten. Sverige har inget annat val än att nu återuppbygga den förmåga till avancerad ubåtsjakt som vi förfogade över på 1980- och 1990-talen. Den enskilt viktigaste brickan i detta är luftburen ubåtsjakt. Sverige bör nu anskaffa Seahawk för att snabbt återfå förmågan att jaga och bekämpa ubåtar från luften.

Sjöminor är ett billigt men mycket effektivt sätt att begränsa en sjögående motståndares handlingsfrihet. Med tanke på omvärldsläget måste vår förmåga till minstrid utvecklas. Det handlar om planering, övningar och materielanskaffning.

En nationell svensk försvarsförmåga måste också bygga på att hindra en motståndare från att stiga i land. En angripare som skaffat sig ett brohuvud blir väsentligt svårare att handskas med. Vid en eventuell extra anskaffning av haubitsar till det svenska försvaret anser därför Folkpartiet liberalerna att en del av dessa bör tilldelas marinen som kustartilleri. Tillsammans med tung kustrobot kommer de att verka starkt avhållande mot försök till landstigningar på svensk kust.

Med det allt mer osäkra omvärldsläget i vårt närområde ökar behovet av att ha ett trovärdigt nationellt försvar med stark tröskelförmåga. Vid ett väpnat angrepp ligger vår bästa chans i att möta en fiende tidigt och innan fienden stigit i land. Detta har under långa tider fått Sverige att prioritera flygstridskrafterna.

Vårt stridsflyg är den enskilt viktigaste komponenten i detta. Ett flygvapen är dock inte bara flyg, utan också vapen. Den bristande beväpningen av stridsflyget måste åtgärdas. Vi behöver anskaffa moderna jakt- och attackvapen för att ha tillräcklig uthållighet i händelse av krig.

Det är dock inte tillräckligt att ha många stridsflygplan om inte flygförarna är väl tränade och planen tillräckligt beväpnade. Fler flygtimmar ger bättre förutsättningar att upprätthålla den samlade kompetensen i stridsflygsystemet.

Situationen i vår omvärld är både orolig och oförutsägbar, med konflikter som rasar på flera kontinenter. Därför är det viktigt att Sverige även fortsättningsvis är berett att delta i internationella insatser utomlands, exempelvis inom ramen för FN, EU, Nato och särskilt bildade koalitioner.

Folkpartiet liberalerna motsatte sig tillsammans med de andra allianspartierna den nedläggning av Försvarexportmyndigheten som regeringen aviserade i budgetpropositionen hösten 2014. Nu har regeringen gått vidare i frågan och avvecklingen är ett faktum. Det beklagar vi. En nedläggning av myndigheten kommer leda till minskad transparens och ökad kompetensflykt.

För drygt fem år sedan beslutade riksdagen att göra värnplikten vilande i fredstid. Men riksdagen beslutade också att plikten kunde införas på nytt om läget i omvärlden drastiskt försämrades eller om försvaret inte kunde rekrytera frivilliga soldater.

Vi står nu inför en situation där båda dessa scenarier blivit verklighet. Försvarsmakten upplever stora svårigheter med att bemanna försvaret fullt ut med anställda yrkessoldater. Till och med 2014 har cirka hälften av försvaret kunnat bemannas på frivillig väg. Rekryteringen i dag klarar helt enkelt inte att tillgodose försvarets personalförsörjning. Samtidigt hoppar soldaterna av i förtid. Utöver det har läget i omvärlden snabbt försämrats.

Folkpartiet liberalerna anser därför att processen för att aktivera värnplikten behöver påskyndas. En aktiverad värnplikt ska inte ersätta ett yrkesförsvar, utan komplettera den rekrytering av soldater som sker på frivillig väg.

Vi vill ha ett system som är en kombination av yrkesförsvar och värnplikt, i likhet med vad som finns i till exempel Norge och Danmark. Med värnplikten ser vi till att försvaret snabbt kan mobilisera. Anställda soldater säkerställer hög beredskap och gör att Sverige kan delta i internationella insatser. En återinförd värnplikt skulle innebära att vi aktiverar värnpliktslagen där en allmän och könsneutral mönstringsplikt ska ingå. Det är inte en fråga om att återställa plikten som den tidigare såg ut, med tiotusentals som kallades in för att genomföra allmän värnplikt. I stället handlar det om att de luckor som finns i förbanden i dag ska kunna fyllas upp och tillräcklig kompetens tillföras.

Sverige behöver dessutom fler enheter som snabbt kan kallas in vid ett försämrat läge. Dagens yrkesförsvar har för få krigsförband. Fördelen med värnplikt är att man snabbt kan öka antalet förband.

Resultatet av vårens försvarsuppgörelse, som Folkpartiet liberalerna ställde sig utanför eftersom ambitionerna var alltför lågt satta, blev ännu en bred utredning av personalförsörjningen, inklusive en studie av värnpliktssystemet i Danmark och Norge. Även om en utredning är ett steg i rätt riktning hade Folkpartiet liberalerna föredragit en aktivering av värnplikten här och nu.

Vi vill ta ett substantiellt steg mot en aktivering av värnplikten genom att införa en pilotverksamhet med plikt under 2016.

Det står klart att de medel som regeringen anslagit för att stärka svensk försvarsförmåga är långt ifrån tillräckliga för att Sverige ska kunna leva upp till de krav

som fred och säkerhet i vår tid ställer. Det kräver ökade resurser. Vi anser att de ekonomiska anslagen sammantaget, inklusive en kompensation för ökade ungdomsarbetsgivaravgifter och hyreshöjningar för Försvarsmakten och Fortifikationsverket, bör höjas.

Sammantaget innebär reformen 2016 ett resurstillskott på 1 000 miljoner kronor över anslag 1:1, 1:2, 1:3 och 1:6. Inom ramen för våra satsningar på anslag 1:1 finansieras den försöksverksamhet med plikt 2016 som föreslås. De 5 miljoner kronor som avsätts på anslag 1:6 möjliggör att ca 700 personer mönstrar på försök under året.

Folkpartiet liberalerna prioriterar satsningar på försvaret, men oavsett resurserna behöver försvaret även stärkas genom ett svenskt Natomedlemskap. Sverige kan inte uteslutande spendera sig till den nödvändiga försvarsförmågan. Den säkras genom samarbete. För ett litet land måste nationell säkerhet uppnås i samarbete med andra.

Ett medlemskap i Nato skulle skapa förutsättningar för ett djupt och förtroendefullt samarbete med de övriga nordiska och baltiska länderna. Vi skulle vara med och fatta beslut i stället för att passivt invänta andras ställningstaganden.

Att Sverige under 20 år har utvecklat ett mycket nära samarbete med Nato konstateras i en utredning som tillsattes av alliansregeringen för att se över Sveriges internationella försvarssamarbeten. Utredaren Tomas Bertelman betonar att Sverige har ställt upp i alla större FN-mandaterade Natooperationer. Sverige har också i stor utsträckning deltagit i Natoledda övningar i Europa. Samtidigt står Sverige utanför Natos kollektiva försvar och medbeslutande. Bertelman drar slutsatsen att ett svenskt medlemskap i Nato bör utredas. Den slutsatsen är både rimlig och riktig.

Därför krävde Folkpartiet liberalerna i de försvarssamtal som fördes inför vårens försvarsbeslut en utredning av ett svenskt Natomedlemskap. Regeringen valde bort en utredning. I stället kom regeringen och de tre övriga allianspartierna överens om en allmängiltig säkerhetspolitisk utredning om för- och nackdelar med Sveriges internationella samarbeten i stort – i princip detsamma som Bertelman redan gjort. Därtill får utredningen inte utvärdera den militära alliansfriheten. Det beklagar vi. Däremot välkomnar vi att alla allianspartier numera är på väg att ställa sig bakom ett svenskt Natomedlemskap, något som Folkpartiet liberalerna tog ställning för redan 1999.

Det försämrade omvärldsläget kräver snabba svar på hur vi bäst förbereder ett svenskt medlemskap. Folkpartiet liberalernas mål är en Natoanslutning under innevarande mandatperiod. Inget annat kan på ett lika avgörande sätt förbättra vår nationella säkerhet.

Tabell 1. Anslagsförslag 2016 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (FP)
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	26 304 776	+638 000
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 124 715	+250 000
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	8 415 827	+107 000
1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	6 877 682	
1:5 Forskning och teknikutveckling	605 058	
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	24 248	+5 000
1:7 Officersutbildning m.m.	209 705	
1:8 Försvarets radioanstalt	924 926	
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	178 796	
1:10 Nämnder m.m.	5 801	
1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	109 220	
1:13 Försvarsunderrättelsedomstolen	7 922	
1:14 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	12 916	
2:1 Kustbevakningen	1 098 650	
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850	
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080	
2:4 Krisberedskap	1 078 646	
2:6 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	224 171	
2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 052 561	
2:8 Statens haverikommission	44 260	
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	371 909	
4:1 Elsäkerhetsverket	59 713	
Summa	48 827 432	+1 000 000
<i>Specificering av anslagsförändringar</i>		
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap		+638 000
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt		+250 000
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar		+107 000
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet		+5 000

Allan Widman (FP)

Birgitta Ohlsson (FP)

Erik Ullenhag (FP)

Tina Acketoft (FP)

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Christer Nylander (FP)